

11. 4. 2001

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Nemocenské pojištění osob samostatně výdělečně činných

Základním právním předpisem upravujícím problematiku nemocenského pojištění osob samostatně výdělečně činných je zákon č. [100/1988](#) Sb. o sociálním zabezpečení (část šestá, § 145a a násl.).

Osoba samostatně výdělečně činná, která vykonává samostatnou výdělečnou činnost na území České republiky a splňuje dále stanovené podmínky, je účastna nemocenského pojištění.

Základním právním předpisem upravujícím problematiku nemocenského pojištění osob samostatně výdělečně činných je zákon č. [100/1988](#) Sb. o sociálním zabezpečení (část šestá, § 145a a násl.).

Osoba samostatně výdělečně činná, která vykonává samostatnou výdělečnou činnost na území České republiky a splňuje dále stanovené podmínky, je účastna nemocenského pojištění. Kdo se považuje za osobu samostatně výdělečně činnou, co se rozumí výkonem samostatné výdělečné činnosti a spoluprací při výkonu samostatné výdělečné činnosti, stanoví § 9 odst. 2 a 3 zákona č. [155/1995](#) Sb. o důchodovém pojištění.

Osoba samostatně výdělečně činná (dále jen „OSVČ“) může být účastna nemocenského pojištění pouze jednou, i když vykonává několik samostatných výdělečných činností, případně spolupracuje při výkonu několika těchto činností, nebo současně vykonává samostatnou výdělečnou činnost a spolupracuje při výkonu samostatné výdělečné činnosti s jinou OSVČ. Zákon 100/1988 Sb. o sociálním zabezpečení ve svém § 145a odst. 4 hovoří o tom, že pro nemocenské pojištění OSVČ platí ustanovení předpisů o nemocenském pojištění zaměstnanců, pokud se v tomto zákoně (100/1988 Sb.) nestanoví jinak.

Co se týká účasti na nemocenském pojištění, tak nemocenské pojištění OSVČ je dobrovolné. OSVČ však může být účastna nemocenského pojištění jen v těch kalendářních měsících, za které je povinna platit zálohy na pojistné na důchodové pojištění a příspěvek na státní politiku zaměstnanosti anebo (§ 14 odst. 8 z. č. [589/1992](#) Sb., o pojistném na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti) není tyto zálohy povinna platit z důvodu, že po celý kalendářní měsíc má nárok na nemocenské z nemocenského pojištění OSVČ, popřípadě pobírá takové nemocenské nebo vykonává službu v ozbrojených silách (civilní službu) nebo pobírá peněžitou pomoc v mateřství (peněžitou pomoc).

Účast OSVČ na nemocenském pojištění vzniká ode dne, od kterého se tato osoba k účasti na nemocenském pojištění přihlásí, nejdříve však ode dne, ve kterém podá přihlášku k pojištění. Přihláška k nemocenskému pojištění se podává na příslušné Okresní (Pražské) správě sociálního zabezpečení na příslušném tiskopise.

Účast OSVČ na nemocenském pojištění zaniká:

a) dnem, od kterého se odhlásila z nemocenského pojištění, ne však dříve než dnem, ve kterém se z nemocenského pojištění odhlásila

b) posledním dnem kalendářního měsíce, na který bezprostředně navazují tři kalendářní měsíce po sobě jdoucí, za které nebylo zapláceno splatné pojistné na nemocenské pojištění, nebo

c) dnem, kdy nastaly skutečnosti uvedené v § 10 odst. 5 větě druhé zákona o důchodovém pojištění

Z nemocenského pojištění náleží OSVČ, při splnění zákonem stanovených podmínek, nemocenské a peněžité pomoci v mateřství. OSVČ nenáleží podpora při ošetřování člena rodiny a vyrovnávací příspěvek v těhotenství a mateřství, jelikož tyto dávky náleží pouze zaměstnancům z nemocenského pojištění zaměstnanců.

Nemocenské náleží OSVČ, která je podle zvláštního předpisu (§ 2 vyhlášky Ministerstva práce a sociálních věcí č. [31/1993](#) Sb.) uznána dočasně neschopnou k výkonu své dosavadní samostatně výdělečné činnosti. Nemocenské náleží též, byla-li OSVČ nařízena karanténa podle zvláštního právního předpisu (zákon č. [258/2000](#) Sb., o ochraně veřejného zdraví).

Nemocenské z nemocenského pojištění OSVČ náleží pokud:

a) OSVČ nevykonává osobně po dobu pracovní neschopnosti nebo karantény samostatnou výdělečnou činnost,

b) bylo zapláceno pojistné za celou dobu účasti na nemocenském pojištění OSVČ, z něhož je nárok na nemocenské uplatněn, a to včetně kalendářního měsíce bezprostředně předcházejícímu kalendářnímu měsíci, ve kterém vznikla pracovní neschopnost nebo byla nařízena karanténa; v případě, že pracovní neschopnost vznikla (byla nařízena karanténa) v kalendářním měsíci, ve kterém vzniklo nemocenské pojištění OSVČ, však musí být vždy zapláceno pojistné za tento kalendářní měsíc; podmínka zaplacení pojistného je splněna, pokud OSVČ zaplatí pojistné nejpozději do tří měsíců ode dne vzniku pracovní neschopnosti (nařízení karantény),

c) účast na nemocenském pojištění OSVČ trvala alespoň po dobu tří měsíců bezprostředně předcházejících dni, ve kterém trvala pracovní neschopnost (byla nařízena karanténa); v případě, že se OSVČ přihlásí k účasti na nemocenském pojištění do 8 dnů ode dne zahájení (znovuzahájení) samostatné výdělečné činnosti, nemusí být pro nárok na nemocenské podmínka čekací doby tří měsíců splněna

Nemocenské se stanoví z denního vyměřovacího základu, který se zjistí tak, že se vyměřovací základ zjištěný z rozhodného období dělí počtem kalendářních dnů připadajících na rozhodné období. Do tohoto počtu dnů se nezahrnují kalendářní dny připadající na kalendářní měsíce, za které se podle zvl. zákona (§ 14 odst. 8 z. č. [589/1992](#) Sb.) neplatí zálohy na pojistné na důchodové pojištění. Vyměřovacím základem je pak úhrn měsíčních vyměřovacích základů pro stanovení záloh na pojistné na důchodové pojištění (§ 14 odst. 2, 4 a 5 zákona č. [589/1992](#) Sb.)

Nemocenské se poskytuje za kalendářní dny a činí, stejně jako u zaměstnanců, za prvé tři kalendářní dny 50%, od čtvrtého dne trvání pracovní neschopnosti 69% denního vyměřovacího základu. Rozhodným obdobím pro stanovení vyměřovacího základu, je u OSVČ kalendářní rok a nikoliv kalendářní čtvrtletí, jako je tomu u zaměstnanců.

Peněžité pomoci v mateřství z nemocenského pojištění OSVČ náleží, jestliže OSVČ splňuje podmínku účasti na nemocenském pojištění (zabezpečení) v posledních dvou letech před porodem, alespoň 270 dnů (§ 6 zákona č. 88/1968, o prodloužení mateřské dovolené...). Další podmínkou je, že OSVČ nevykonává osobně samostatnou výdělečnou činnost, a že zaplatila pojistné za dobu účasti na nemocenském pojištění, z něhož je nárok na peněžitou pomoc v mateřství uplatněn a to včetně kalendářního měsíce, který bezprostředně předchází měsíci od kterého vzniká nárok na tuto dávku.

V případě, že OSVČ žádá o peněžitou pomoc v mateřství v měsíci, ve kterém vznikla účast na nemocenském pojištění OSVČ, musí být zaplacen pojištění za tento kalendářní měsíc; podmínka zaplacení pojištění je splněna, pokud OSVČ zaplatí pojištění nejpozději do tří měsíců ode dne, od kterého má být peněžitá pomoc v mateřství poskytována. Dále je poskytnutí peněžitě pomoci v mateřství podmíněno tím, že účast na nemocenském pojištění OSVČ trvala alespoň po dobu 180 dnů v období jednoho roku před porodem, popřípadě převzetím dítěte do trvalé péče nahrazující péči mateřskou.

Peněžitá pomoc v mateřství se poskytuje za kalendářní dny a její výše činí za kalendářní den 69% denního vyměřovacího základu. Denní vyměřovací základ pro výpočet peněžitě pomoci v mateřství se stanoví stejně jako u nemocenského z nemocenského pojištění OSVČ.

Peněžitá pomoc v mateřství se poskytuje od počátku šestého týdne před očekávaným dnem porodu, nejdříve však od počátku osmého týdne před tímto dnem. Doba poskytování dávky je stejná jako u zaměstnanců.

Pojištění na nemocenské pojištění je OSVČ povinna platit, pokud je tohoto pojištění účastna. Nemocenského pojištění může být OSVČ účastna jen v těch kalendářních měsících, v nichž je povinna platit zálohy na pojištění na důchodové pojištění. Není-li povinna platit zálohy a chce být nemocensky pojištěna, musí podat přihlášku i k účasti na důchodovém pojištění, aby byla povinna platit zálohy.

Pojištění na nemocenské pojištění se neplatí zálohově (jako důchodové pojištění), ale měsíčně jako pevně stanovená částka, a proto se za kalendářní rok nevyúčtovává. Pojištění na nemocenské pojištění se platí spolu se zálohou na důchodové pojištění ze stejného měsíčního vyměřovacího základu (§ 14 odst. 1 a 2 z. č. [589/1992 Sb.](#)), z jakého se platí tato záloha. Výše pojištění na nemocenské pojištění činí 4,4% měsíčního vyměřovacího základu.

Jelikož otázka nemocenského pojištění OSVČ není v žádném právním předpisu komplexně upravena, věřím, že výše uvedené shrnutí přináší trochu světla do této problematiky.

Další články:

- [Hodnotící dotazníky jako obchodní sdělení v kontrolním plánu ÚOOÚ pro rok 2026](#)
- [Implementace směrnice o transparentnosti odměňování v České republice](#)
- [Když zaměstnanec daruje krevní plazmu](#)
- [Konec „severních ateliérů“? Nový stavební zákon otevírá dveře k rekolaudaci ubytovacích](#)

jednotek na plnohodnotné byty

- Oceňování nemovitosti a přiměřená náhrada při zrušení spoluvlastnictví
- Byznys a paragrafy, díl 33.: Prevence střetu zájmů (jednatel × společnost)
- Plán kontrol inspekce práce pro rok 2026
- Úročení jistoty (kauce), kterou skládá podnájemce nájemci - II. díl
- „Superdávka“ - proč dochází k posunu nároku a kdy bude vyplacena?
- Když obecní pozemky již nemusí být obecní - institut mimořádného vydržení v obecním právu
- Jak se vyhnout zákazu a postihu dohod o určování cen pro další prodej?